

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА  
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**Організація обліку торговельної діяльності підприємства та  
шляхи його вдосконалення**

**Кваліфікаційна робота (проект)**

на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконала: студентка 2М курсу 231  
групи  
Спеціальності 071 Облік і  
оподаткування  
Освітньо-професійної (наукової)  
програми Облік і оподаткування  
Колеснікова Надія Сергіївна

Керівник д.е.н. професор Мохненко  
Андрій Сергійович  
Рецензент д.е.н. професорка  
Ушкаренко  
Юлія Вікторівна

Херсон – 2020

**ЗМІСТ**

	стор.
<b>ВСТУП</b> .....	3
<b>РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи організації обліку торговельної діяльності</b> .....	5
1.1. Сутність і види бухгалтерського обліку .....	5
1.2. Ліцензування, патентування та сертифікація діяльності ....	11
1.3. Методичні основи обліку товарних операцій .....	15
<b>РОЗДІЛ 2. Аналіз організації обліку торговельної діяльності на підприємстві</b> .....	20
2.1. Організаційна характеристика підприємства .....	20
2.2. Аналіз показників фінансової діяльності .....	28
2.3. Організація обліку торговельної діяльності .....	41
<b>РОЗДІЛ 3. Шляхи вдосконалення обліку торговельної діяльності на підприємстві</b> .....	45
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	53
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	55

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Облік займає одне з головних місць у системі керування. Він відбиває реальні процеси виробництва, розподілу і споживання, характеризує фінансовий стан підприємства, є основою для планування його діяльності. Виходячи з облікової інформації, можна прогнозувати показники розвитку підприємства і виявити резерви підвищення ефективності виробництва.

В ринкових умовах головною і основною визнана така задача бухгалтерського обліку, як одержання точної інформації про господарські процеси і результати діяльності підприємства, необхідної як для оперативного керування підприємством, так і для використання інвесторами, кредиторами, податковими, фінансовими, банківськими організаціями та іншими зацікавленими юридичними і фізичними особами.

Крім цього, бухгалтерський облік є найважливішим засобом систематичного контролю за схоронністю товарно-матеріальних цінностей, коштів, за правильним їхнім використанням і виявленням додаткових резервів зниження собівартості.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Кваліфікаційна робота виконана у межах ініціативної науково-дослідної теми кафедри економіки, фінансів і підприємництва "Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможного розвитку підприємств регіону" (державний реєстраційний номер 0117U003286). У рамках даної теми автором розроблені заходи щодо вдосконалення обліку торговельної діяльності на підприємстві.

**Мета дослідження** полягає в обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення обліку торговельної діяльності на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні **завдання:**

- визначити теоретичні основи організації обліку у торгівлі;
- здійснити фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства;
- вивчити організацію обліку торговельних операцій на підприємстві;
- розробити шляхи удосконалення обліку у торгівлі.

**Об’єктом дослідження** є процеси удосконалення обліку торговельної діяльності на підприємстві.

**Предметом дослідження** є теоретичні та практичні аспекти пошуку шляхів удосконалення обліку грошових коштів на підприємстві.

**Методи дослідження.** У роботі використовувались такі методи дослідження, як системний аналіз – для розчленування і деталізації об’єкта дослідження на важливі окремі складові елементи; синтез – для узагальнення різних аспектів аналізу; абстрагування – для формування узагальнених висновків на основі системного аналізу і синтезу теорій і практики; порівняння – для зіставлення даних у динаміці.

**Наукова новизна дослідження** полягає у комплексному системному обґрунтуванні теоретичних і практичних положень і рекомендацій, спрямованих на удосконалення обліку торговельної діяльності на підприємстві.

**Практичне значення** одержаних результатів полягає в можливості використання їх на підприємстві в ринкових умовах господарювання.

**Апробація результатів роботи.** Основні положення і результати наукових досліджень, що містяться у роботі, оприлюднені автором на всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції "Актуальні процеси економічного розвитку в сучасних умовах" та на міжнародній науково-практичній конференції "Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти".

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

### 1.1. Сутність і види бухгалтерського обліку

"Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який веде підприємство. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, базуються на даних бухгалтерського обліку" [7, С. 123].

Мета ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності – надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

"Бухгалтерський облік – це система суцільного, неперервного спостереження й контролю за господарськими процесами підприємства, що передбачає виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання та передачу інформації про діяльність підприємства зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття рішень" [7, С. 125].

"Для бухгалтерського обліку характерними є:

- реєстрація усіх без винятку господарських операцій;
- документування;
- наявність спеціальних прийомів і способів обробки отриманих даних.

Отже, бухгалтерський облік є документальним і суцільним.

"Перед бухгалтерським обліком стоять такі завдання:

- 1) неперервне, суцільне, взаємопов'язане та документальне відображення економічних процесів і явищ в усіх галузях економіки;
- 2) забезпечення керівництва достовірною своєчасною

інформацією про економічні явища та процеси, про стан засобів господарювання для прийняття управлінських рішень;

3) створення необхідної інформаційної бази для планування, стимулювання, організації, регулювання, аналізу та контролю;

4) забезпечення контролю за законністю та доцільністю здійснення операцій;

5) забезпечення контролю за наявністю та рухом майна, використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;

6) сприяння зміцненню законності у виробничій, фінансово-господарській діяльності підприємства" [8, С. 87].

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться від дня реєстрації підприємства до його ліквідації та він базується на таких принципах:

"1. Обачності – в бухгалтерському обліку підприємства застосовують методи оцінки, які мають запобігати зниженню оцінки зобов'язань і завищенню оцінки активів і доходів.

2. Повного висвітлення – в обліку має міститися вся інформація, що відображає фактичні й потенційні наслідки господарських операцій і подій, які впливають на прийняття рішень.

3. Автономності – кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від його власників. Особисте майно та зобов'язання власників підприємства у фінансовій звітності не відображають.

4. Послідовності – постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики (сукупності принципів, методів і процедур складання та подання фінансової звітності). Зміна облікової політики можлива лише у випадках передбачених П(С)БО. Вона має бути обґрунтована й розкрита у фінансовій звітності підприємства" [8, С. 88].

"5. Неперервності – оцінка активів і зобов'язань здійснюється, виходячи з припущення, що діяльність підприємства триватиме.

6. Нарахування та відповідності доходів і витрат – доходи і

витрати в бухгалтерському обліку відображають в момент виникнення, незалежно від дати надходження грошових коштів. Для визначення фінансового результату звітного періоду доходи звітного періоду порівнюють з витратами, здійсненими для одержання цих доходів.

7. Превалювання (переважання) суті над формою – операції обліковуються за суттю, а не лише виходячи з їх юридичної форми.

8. Історичної (фактичної) собівартості – оцінка активів здійснюється, виходячи з витрат на їх придбання, або вироблення.

9. Єдиного грошового вимірника – всі господарські операції вимірюються і відображаються у фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці.

10. Періодичності – діяльність підприємства поділяють на окремі періоди для складання фінансової звітності" [16, С. 56].

Сьогодні в країнах з розвинутою ринковою економікою загальна бухгалтерія поділяється на дві підсистеми: зовнішню – фінансову та внутрішню – управлінську (внутрігосподарську). Такий поділ об'єктивно зумовлений відмінностями в цілях і завданнях зовнішньої та внутрішньої бухгалтерії.

Бухгалтерський облік в Україні також поділяється на управлінський і фінансовий, причому у фінансовому обліку поступово відокремлюється управлінська функція.

В Україні ведення фінансової бухгалтерії є обов'язковим для всіх підприємств.

Фінансова звітність відкрито публікується, вона не становить комерційної таємниці підприємства.

"Управлінський облік – це процес у межах конкретного підприємства, мета якого – забезпечення управлінського апарату інформацією, що використовується для планування, власне управління та контролю за діяльністю підприємства" [16, С. 57].

Управлінський облік передбачає виявлення, вимірювання,

збирання, аналіз, підготовку, інтерпретацію, передачу та приймання інформації, необхідної управлінському апарату для виконання його функцій. Він є важливою частиною знань кожного, хто прагне зробити кар'єру в бізнесі. Його значення полягає передусім у тому, що мова управлінського обліку та аналізу витрат забезпечує функціонування системи комунікацій усередині підприємства, адже в кожному виді бізнесу необхідно управляти фінансовими та іншими ресурсами, і це важливе завдання розв'язують за допомогою управлінського обліку.

Кожне підприємство створює власну систему управлінського обліку, використовуючи різні прийоми планування, обліку, контролю та аналізу.

"Об'єктами управлінського обліку є:

– витрати підприємства за їхнім цільовим призначенням, групування їх за видами продукції, процесами, стадіями виробництва, центрами відповідальності (центрами витрат і центрами прибутку), сферами діяльності, регіонами реалізації продукції та інше. Під центром відповідальності розуміють сферу діяльності, в межах якої встановлено персональну відповідальність керівника за показники, які він контролює;

– доходи підприємства, групування їх за видами продукції, сферами діяльності, центрами прибутку та інше;

– фінансові результати за видами продукції сферами діяльності, центрами прибутку та інше" [10, С. 44].

До сфери управлінського обліку належать прогнозування, планування, облік, аналіз і контроль перелічених вище об'єктів.

Підприємства організовують управлінський облік, виходячи з особливостей своєї діяльності, структурних розмірів підприємства, потреб управління. Вони самостійно обирають метод обліку витрат на калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) і визначають зміст внутрішньої звітності, строки її подавання на різні рівні управління. Ця інформація є суворо конфіденційною і охороняється від конкурентів.



Ознайомитися з даними реєстрів внутрішньої звітності управлінського обліку можна лише з дозволу власника чи керівника підприємства, або за рішенням органів суду чи прокуратури.

Організація управлінського обліку має забезпечити ідентичність інформації та розрахунків, зроблених на основі фінансового обліку.

"Фінансовий облік – це сукупність правил і процедур, що забезпечує підготовку, оприлюднення інформації про результати діяльності підприємства та його фінансовий стан згідно з вимогами законодавчих актів і П(С)БО" [10, С. 47].

Суть фінансового обліку – накопичення інформації про всі аспекти діяльності підприємства. Це офіційний облік, який обов'язково ведеться на підприємствах відповідно до чинних нормативних та інструктивних документів.

"Фінансовий облік має забезпечити:

– Повне й неперервне відображення всіх господарських операцій, що відбулися у звітному періоді;

– Складання встановленої фінансової звітності;

– Надання користувачам інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень" [10, С. 48].

"Облікові документи, що формуються в системі фінансового обліку, мають бути зрозумілими всім учасникам ринкової економіки. Бухгалтерський фінансовий облік поширюється передусім на діяльність підприємства в цілому, а не на окремі його підрозділи.

Існує кілька груп зовнішніх користувачів інформації: акціонери, інвестори, кредитори, аудитори, інспектори податкових служб та інші.

Підприємства зацікавлені в залученні нових інвестицій для розвитку виробництва і, отже, у створенні привабливого іміджу фірми. За даними фінансового обліку акціонери, інвестори і кредитори визначають прибутковість виробництва і приймають рішення, чи варто вкладати в нього грошові та інші ресурси" [10, С. 51].

Акціонерам та інвесторам важливо знати: наскільки ефективно і прибутково використовується власний капітал власників підприємства; потрібні фірмі нові інвестиції чи їх обсяг слід зменшити; чи може фірма бути прибутковою в майбутньому і за яких умов.

Кредиторів цікавить питання: чи потребує підприємство позики; чи здатне воно своєчасно виплачувати відсотки за кредит, а відтак у строк розрахуватися з боргами.

Для покупців продукції та клієнтів важливою є інформація: чи відповідає реклама фірми фактичному стану справ; наскільки обґрунтованими є ціни на товари; чи зможе фірма протягом необхідного часу забезпечувати гарантійне і післягарантійне обслуговування.

"Державні органи контролю мають знати: чи повно й правильно визначено прибуток і обчислено податки, чи не порушує підприємство антимонопольне і валютне законодавство, чи не завищується вартість продукції та послуг, ціни на які регулюються державою, та інше.

Відповіді на ці та інші питання містяться у фінансовому обліку і звітності, що складається на його основі. Держава законодавчо і нормативно регулює цей облік" [7, С. 48].

В обліку застосовують натуральні, трудові та грошові одиниці вимірювання (вимірники).

Натуральні вимірники використовують для одержання даних за кількістю однорідних об'єктів обміру: за вагою, площею, довжиною об'ємом у результаті зважування, вимірювання (кілограми, метри, гектари, літри та інше). Вони забезпечують інформацію про кількість і рух сировини, матеріалів, палива, комплектуючих, напівфабрикатів товарів та інше. Тому облік товарно-матеріальних цінностей ведеться у грошових і натуральних вимірниках.

Трудові вимірники використовуються для обліку кількості затраченої праці на виготовлення продукції, а також кількості відпрацьованого часу. Вони виражаються в одиницях часу: хвилинах,

годинах, днях. За допомогою цих вимірників нараховують заробітну плату, визначають рівень продуктивності праці та інше.

Грошові вимірники використовуються для узагальнення господарських операцій, виражених у натуральних і трудових вимірниках. За допомоги грошових вимірників отримують необхідну інформацію для підрахунку показників виробничої та фінансово-господарської діяльності, визначення фінансового стану підприємства.

## **1.2. Ліцензування, патентування та сертифікація діяльності.**

"Торговельна діяльність – це ініціативна, самостійна діяльність юридичних осіб та людей по здійсненню покупки та продажу товарів громадського попиту з метою одержання прибутку" [16, С. 33].

Плануючи провадження торгівельної діяльності, суб'єкт підприємництва, окрім інших факторів, має враховувати, що торгівлю деякими видами товарів можна здійснювати лише тоді, коли є спеціальний дозвіл – ліцензія, яка видається в порядку, визначеному чинним законодавством.

Ліцензуванню підлягає торгівля такими товарами:

– Вогнепальною зброєю і боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду;

– Виробами із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного походження і напівдорогоцінного каміння;

– Оптова і роздрібна торгівля лікарськими засобами;

– Оптова і роздрібна торгівля ветеринарними медикаментами і препаратами;

– Оптова і роздрібна торгівля пестицидами й агрохімікатами;

– Спеціальними технічними засобами для зняття інформації з

каналів зв'язку, іншими засобами негласного отримання інформації;

– Криптосистемами і засобами криптографічного захисту інформації.

Додатково ліцензуванню підлягає:

– Торгівля спиртом етиловим, спиртом коньячним і плодовим, спиртом етиловим ректифікованим виноградним, спиртом етиловим ректифікованим плодовим, спиртом-сирцем виноградним і спиртом-сирцем плодовим;

– Оптова і роздрібна торгівля алкогольними напоями і тютюновими виробами.

Варто зауважити, що згідно із Законом про ліцензування ліцензія, одержана підприємством на виробництво тієї чи іншої продукції, дозволяє займатися також і реалізацією продукції власного виробництва.

Для того, щоб суб'єкт підприємництва міг отримати ліцензію на здійснення торгівлі певним видом товарів, йому необхідно звернутися із заявою до органу, що видає ліцензію (зразок заяви, як правило, наводиться в ліцензійних умовах на провадження того чи іншого виду діяльності).

За провадження торгівельної діяльності без ліцензії, залежно від суми реалізованих товарів, чинне законодавство передбачає як адміністративну, так і кримінальну відповідальність.

Для здійснення торгівельної діяльності за готівкові кошти, а також інші готівкові платіжні засоби на території України з використанням кредитних карток, діяльності по наданню послуг у сфері грального бізнесу і побутових послуг суб'єкту підприємницької діяльності необхідно придбати торговий патент.

"Торговий патент – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності або його структурного (відокремленого) підрозділу займатися визначеними у Законі про патентування видами підприємницької діяльності. При цьому згідно із

нормою Закону торговий патент не засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності на інтелектуальну власність" [16, С. 23].

Незважаючи на те, що патент має назву "торговий" не кожна торгівля підлягає обов'язковому патентуванню. Патентуванню підлягає торгівельна діяльність, що здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності або їх структурними (відокремленими) підрозділами у пунктах продажу товарів.

"Під торгівельною діяльністю слід розуміти роздрібну та оптову торгівлю, діяльність у торгівельно-виробничій (громадське харчування) сфері за готівкові кошти, інші готівкові платіжні засоби та з використанням кредитних карток" [16, С. 29].

Із наведеного визначення можна зробити висновок, що торговий патент необхідно придбавати лише такому суб'єкту підприємницької діяльності, який:

"1) здійснює оптову чи роздрібну торгівлю, діяльність у сфері громадського харчування;

2) здійснює торгівлю за готівкові кошти або ж кошти, прирівняні до них (наприклад, платіжні картки);

3) провадить продаж товарів у пунктах продажу товарів" [16, С. 31].

Відповідно, якщо хоча б одну з умов не виконують, придбавати патент немає потреби (наприклад, у разі торгівлі за безготівковим розрахунком).

Визначено коло суб'єктів, на яких дія цього закону не поширюється. До них, зокрема, належать:

"1) підприємства та організації Укоопспілки, військової торгівлі, аптек, які перебувають в державній власності;

2) суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи, які:

– Здійснюють торгівельну діяльність з лотків, прилавків і сплачують ринковий збір за місце для торгівлі у межах ринків усіх форм

власності;

– Сплачують податок на промисел у порядку, передбаченому чинним законодавством;

– Здійснюють продаж вирощених в особистому підсобному господарстві, на присадибних, дачних, садових і городніх ділянках продукції рослинництва, худоби, кролів, нутрій, птиці, продукції власного бджільництва;

– Сплачують державне мито за нотаріальне посвідчення договорів про відчуження власного майна, якщо товари кожної окремої категорії відчужуються не частіше одного разу на календарний рік;

– Сплачують фіксований податок відповідно до законодавства про оподаткування доходів фізичних осіб" [17, С. 11].

"3) суб'єкти підприємницької діяльності, створені громадськими організаціями інвалідів, які мають податкові пільги згідно з чинним законодавством та здійснюють торгівлю виключно продовольчими товарами вітчизняного виробництва і продукцією, виготовленою на підприємствах УТОГ і УТОС" [17, С. 12].

Підставою для придбання торгового патенту є заявка на придбання цього патенту.

Суб'єкти підприємництва можуть не придбавати торговий патент під час здійснення торгівлі такими товарами вітчизняного виробництва, як:

– Сіль, цукор, олія соняшникова і кукурудзяна;

– Хліб і хлібобулочні вироби, борошно пшеничне та житнє;

– Продукти дитячого харчування;

– Молоко і молочна продукція, крім молока і вершків згущених з добавками і без них;

– Морозиво;

– Безалкогольні напої;

– Яловичина і свинина, домашня птиця, яйця;

- Ягоди, фрукти, картопля і плодово-овочева продукція;
- Риба;
- Комбікорми для продажу населенню.
- Мед та інші продукти бджільництва, бджоло-інвентар і засоби захисту бджіл;

"Сертифікація товарів, торгівлю якими здійснює суб'єкт підприємницької діяльності, пов'язана з підтвердженням якості товарів. Іншими словами, сертифікат якості (або сертифікат відповідності) підтверджує відповідність товару чинним в Україні стандартам та іншим нормативним документам, що регулюють норми якості продукції" [9, С. 123].

Процедура обов'язкової сертифікації товарів включає в себе перевірку та випробування продукції для визначення її характеристик і подальший технічний огляд.

Для того, щоб провести сертифікацію товарів, суб'єкт підприємницької діяльності повинен укласти договір з відповідним органом, який буде її здійснювати. Обов'язкова сертифікація товарів здійснюється на платній основі. При цьому витрати на проведення сертифікації підприємство може включити до валових витрат. Результатом процедури сертифікації є видача заявникові органом сертифікації сертифіката відповідності. Обов'язкова сертифікація деяких видів товарів (зокрема, алкогольних напоїв, тютюнових виробів і нафтопродуктів) проводиться в порядку, передбаченому відповідними нормативними актами.

### **1.3. Методичні основи обліку товарних операцій**

Багато підприємств України здійснюють торгову діяльність – реалізують товари у сфері оптової, роздрібної та комісійної торгівлі.

"Однією з особливостей організації обліку в торгівлі є те, що облік

роздрібного товарообігу здійснюється, як правило, в грошовому виразі по продажним (роздрібним) цінам, за винятком товарів, які потребують особливого контролю (ювелірні вироби з дорогоцінних металів, товари, прийняті на комісію тощо)" [16, С. 54].

Облік товарів на підприємстві здійснюють на підставі П(С)БО 9 "Запаси".

"Облік товарів й тари в торговельних підприємствах здійснюють на рахунку 28 "Товари" з субрахунками:

281 Товари на складі

282 Товари у торгівлі

283 Товари на комісії

284 Тара під товарами

285 Торговельна націнка" [16, С. 56].

На дебеті субрахунку 281 "Товар на складі" записують лише вартість товарів, що фактично надійшли на підприємство. Кредитовий оборот субрахунку 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками", тотожний сумі "До сплати" у супровідному документі постачальника (товарному або розрахунковому), свідчить про правильність зроблених облікових записів з оприбуткування товарно-матеріальних цінностей.

Передачу товарів для реалізації відображають проводкою Д-т 282 – К-т 281, водночас з відображенням суми торгової націнки Д-т 282 – К-т 285.

Підприємства роздрібної торгівлі, згідно з вимогами П(С)БО 9 "Запаси", визначають собівартість реалізованих товарів як різницю між вартістю продажу цих товарів і сумою торгової націнки на них.

При відображенні в бухгалтерському обліку списання торгових націнок згідно з прийнятою методикою можливе виникнення нестачі товарно-матеріальних цінностей у матеріально відповідальній особи за даними обліку. Тому доцільно при визначенні собівартості реалізованих товарів списувати з субрахунку 282 "Товари у торгівлі" вартість товарів



за цінами продажу. Суму торгової націнки в обліку відображають методом "сторно".

"Як і на підприємствах роздрібної торгівлі надходження товарів від постачальників в оптовій торгівлі відображають в обліку на підставі супровідних товарних документів. Облік товарів на оптових складах і базах торгових і постачальницько-збутових підприємств здійснюють на субрахунку 281 "Товари на складі" за цінами придбання у виробників продукції (купівельними) або цінами реалізації (продажними). Найпоширеніший перший спосіб оцінки товарів, що надійшли" [16, С. 48].

При обліку товарів за купівельними цінами їх оприбуткування на складі відображають такими проводками:

Д-т 281 – К-т 631 – на суму товарів, що надійшли без ПДВ;

Д-т 641 – К-т 631 – на суму ПДВ, за товари, які надійшли (за наявності податкової накладної).

На виявлену під час прийняття нестачу або пошкодження товарів з вини постачальника чи транспортної організації винуватцям пред'являють претензії. Оприбуткуванню підлягають товари, що фактично надійшли.

Нестачу або пошкодження товарів з інших причин, установлених під час приймання, відображають на дебеті субрахунку 947 "Нестачі і витрати від псування цінностей", з якого їх відтак списують у визначеному порядку.

При обліку товарів за цінами реалізації додатково робиться запис з відображення товарної надбавки (оптово-збутової націнки) та суми ПДВ, сплаченої постачальником: Д-т 282 – К-т 285.

"На підприємствах, де облік товарів на складі ведеться в купівельних цінах, на кредиті субрахунку 702 "Дохід від реалізації товарів" показують вартість реалізованих товарів у фактичних цінах реалізації на дебеті субрахунку 902 "Собівартість реалізованих товарів"

– їх собівартість реалізації без ПДВ. Наприкінці періоду на фінансовий результат списують і одержаний дохід (чистий), і собівартість реалізованих товарів" [16, С. 48].

На суму ПДВ, яка належить до перерахування до бюджету роблять запис Д-т 702 – К-т 641.

При відвантаженні товарів оптовим підприємствам покупцеві в обліку роблять такі бухгалтерські проводки: Д-т 36 – К-т 702.

Якщо повертається заставна тара: Д-т 361 – К-т 284.

Одночасно списують відвантажені (відпущені) товари за собівартістю реалізації: Д-т 902 – К-т 281, Д-т 791 – К-т 902.

Погашення заборгованості покупцям в обліку відображають записами: Д-т 311 – К-т 36.

Тепер широко практикується попередня оплата товарів, призначених для поставки. За такої оплати постачальник виписує рахунок-фактуру покупцеві. Після одержання цього документа покупець платіжним дорученням перераховує постачальнику обумовлену суму платежу за товари.

Комісійна торгівля є однією з ланок торгової діяльності. Залучаючи в повторний обіг та споживання нові товари та вживані речі, які не потребують ремонту або реставрації, вона формує споживчій попит на ринку торгових ресурсів.

Розрахунки з комітентами здійснюються на субрахунку 685 "Розрахунки з іншими кредиторамі". На кредиті рахунка відображають суми, що належать комітенту за продані речі, а на дебеті – погашення цієї заборгованості та суми до сплати за зберігання речей у разі їх повернення.

Товарні ресурси на підприємствах торгівлі і громадського харчування надходять із різних джерел. При транспортуванні та зберіганні придбаних товарно-матеріальних цінностей можуть виникнути нормовані та ненормовані витрати.

"Нормативні втрати виникають внаслідок природних втрат:

- бою товарів, упакованих в скляний посуд;
- бою деяких непродовольчих товарів (ялинкових прикрас, платівок тощо);
- пошкодження при підготовці товарів до продажу в роздрібній торгівлі;
- під час реалізації товарів у відділах, магазинах самообслуговування та ін." [16, С. 93].

"Ненормативними є товари втрати понад норми природних втрат:

- втрати від пошкодження цінностей через неправильне зберігання, транспортування;
- втрати товарів у наслідок стихійного лиха;
- втрати через розкрадання та ін." [23, С. 23].

Втрати виникають під час перевезення, зберігання та реалізації товарів.

## РОЗДІЛ 2

### АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

#### 2.1. Організаційна характеристика підприємства

ТОВ "Продвиробник" створено з метою сприяння розвитку системи споживчої кооперації в Україні, розвитку власної господарської діяльності для задоволення потреб населення регіону в товарах народного споживання та послугах, а також для одержання прибутку від провадження фінансово-господарської діяльності.

Цілями діяльності підприємства є:

- поліпшення економічного і соціального становища учасників;
- формування дійової системи зв'язків з виробниками товарів, продукції та послуг, підпорядкування їх діяльності потребам і вимогам ринку;
- акумулювання основної частини товарних запасів та формування якісного асортименту товарів на основі замовлень роздрібних підприємств торгівлі системи споживчої кооперації регіону, а також для забезпечення позавідомчих бюджетних установ і організацій, підприємств інших форм власності;
- організації безпосереднього товаропостачання роздрібною торгівлі мережі;
- оволодіння сільським оптовим ринком, зміцнення конкурентних позицій;
- досягнення оптимальної взаємодії гуртової та роздрібною торгівлі;
- освоєння нових ринків, пошук конкурентоспроможних постачальників;

– конкуренція комерційної діяльності, розробка маркетингових програм, створення системи комерційної інформації, централізація управління;

– розвиток нових видів діяльності.

Предметом діяльності підприємства є:

– оптова і роздрібна торгівля продовольчими і непродовольчими товарами, матеріалами, обладнанням, устаткуванням, транспортними засобами;

– організація та впровадження маркетингових досліджень, вивчення стану та перспектив розвитку ринків товарів, продукції, робіт і послуг;

– організація та впровадження реклами товарів, продукції, робіт і послуг;

– організація та впровадження заготівель сільськогосподарської продукції;

– організація та впровадження промислового виробництва конкурентоспроможних товарів та продукції;

– організація та впровадження транспортного господарства, надання послуг з перевезення вантажів та пасажирів.

Підприємство може здійснювати також інші, незаборонені законодавством України, види діяльності, спрямовані на досягнення мети, передбаченої Статутом.

Окремі види господарської діяльності, які відповідно до діючого законодавства України підлягають ліцензуванню, підприємство здійснює після одержання в установленому порядку ліцензій або спеціальних дозволів.

Підприємство з урахуванням статутних положень планує свою фінансово-господарську діяльність, виходячи з споживчого попиту на товари, продукцію, роботи та послуги. Плани складаються на основі договорів із постачальниками (підрядниками) та покупцями

(замовниками).

Підприємство самостійно:

– організовує матеріально-технічне забезпечення торговельного та виробничого процесу придбання ресурсів на ринку товарів, продукції, робіт і послуг;

– реалізує товари, виконує роботи та надає послуги за цінами і тарифами, встановленими самостійно або на договірній основі, крім випадків державного регулювання цін і тарифів, передбачених чинним законодавством.

За умов сучасного розвитку України торгівля є однією з найбільш розвинених галузей економічної діяльності. Вихідна інформація для аналізу діяльності торговельних підприємств може бути отримана з фінансової і податкової звітності, матеріалів аудиту та інвентаризації, результатів маркетингових досліджень, попередніх аналітичних досліджень і даних бізнес-планів. Оперативний аналіз здійснюється за допомогою даних рахунків бухгалтерського обліку.

Специфіка діяльності торговельних підприємств зумовлює вирішення наступних завдань:

– визначення необхідності, доцільності та ефективності діяльності торговельного підприємства;

– аналіз товарних запасів, розробка напрямків прискорення оборотності товарів;

– проведення аналізу витрат на збуті розрахунок резервів їх зменшення;

– встановлення обґрунтованості завдань в товарообігу із визначенням обсягу та структури товарообігу, оцінкою виконання плану товарообігу, виявлення резервів підвищення товарообігу;

– визначення напрямків зміцнення фінансового стану торговельних підприємств тощо.

Одним з основних економічних показників господарської

діяльності торговельного підприємства є товарообіг – процес обміну товару на гроші. Власник товару – торговельне підприємство – за гроші передає товар у власність іншій юридичній або фізичній особам. Товарообіг характеризує процес руху товарів через акти купівлі-продажу. Як економічна категорія, товарообіг характеризується наявністю одночасно двох ознак: товару – об'єкта продажу; реалізації – форми руху товару від виробника до споживача.

Товарообіг торговельного підприємства можна розглядати:

- 1) як результат діяльності підприємства торгівлі, його економічний ефект;
- 2) як показник товарного споживання населення (у соціально-економічному аспекті), один з показників рівня життя.

"Показники товарообігу мають кількісну та якісну характеристики. Кількісна характеристика товарообігу – це обсяг реалізації у грошовому вираженні, якісна – це структура товарообігу. Структура (або асортиментний склад) товарообігу – частка окремих товарних груп у загальному обсязі реалізації.

Товарообіг на підприємствах торгівлі виражається сумою грошової виручки за продані товари, на підставі чого можна говорити про значимість даного підприємства на споживчому ринку" [17, С. 48].

Товарообіг поділяється:

- 1) за видами продажу:
  - а) роздрібний;
  - б) оптовий;
- 2) за організаційними формами:
  - а) стаціонарної мережі;
  - б) пересувної торгівлі;
  - в) за зразками, каталогами;
  - г) за попередніми замовленнями.
- 3) за формою обслуговування:

- а) традиційний спосіб;
- б) самообслуговування;
- в) торгівлю поштою.
- 4) за формами оплати:
  - а) за готівковий розрахунок;
  - б) за кредитними картками і розрахунковими чеками;
  - в) за безготівковим розрахунком;
  - г) продаж у кредит.

"Оптовий товарообіг включає виручку від продажу споживчих товарів безпосередньо населенню як за готівку, так і за розрахункові чеки установ банків, через організований споживчий ринок, тобто спеціально організовані торгову мережу і мережу громадського харчування всіма діючими підприємствами незалежно від відомчої підпорядкованості, форм власності та господарювання. Роздрібний товарообіг включає виручку від продажу товарів певними партіями іншим підприємствам, організаціям, фізичним особам" [17, С. 88].

Як економічний показник, роздрібний товарообіг відображає обсяг товарної маси (у грошовому вираженні), що переходить до сфери особистого споживання, і характеризує, з однієї сторони, грошову виручку від реалізації, з іншого, - суму витрат населення на придбання товарів. Динаміка роздрібною товарообігу відображає пропорції між виробництвом і споживанням, потреби підприємств у матеріалах і трудових ресурсах, розвиток торгової мережі.

"Роздрібний товарообіг, як статистичний показник, відображає обсяг продажу товарів населенню через всі напрями реалізації: в офіційно зареєстрованих підприємствах, на ринках, змішаних і продуктових ринках. Він визначається за цінами фактичної реалізації в момент відпуску товарів покупцеві незалежно від часу сплати грошей. Крім доходу від продажу товарів, торгівельні підприємства можуть отримувати доходи й з інших джерел, зокрема, від посередницької



діяльності" [16, С. 89].

Товарна структура роздрібного товарообігу включає в себе продовольчі і непродовольчі товари, які поділені на асортиментні групи та підгрупи.

Аналіз товарообігу дає змогу виявити резерви його зростання (зниження), визначити шляхи підвищення збалансованості його показників для більш повного задоволення попиту населення, поліпшення фінансового стану торгівельних підрозділів і підприємства в цілому.

Аналіз роздрібного товарообігу підприємства „Продвиробник” починається з його аналізу за минулий період, оцінки прогнозу на перспективу та проводиться у декілька етапів.

На першому етапі аналізують динаміку товарообігу. На другому етапі виконують аналіз товарообігу за складом і структурою, тобто робиться аналіз товарообігу за внутрішньогруповою асортиментною структурою. На наступному етапі використовується факторний аналіз товарообігу. Для цього здійснюється: аналіз впливу товарного забезпечення на обсяг продажу; аналіз впливу швидкості обороту товарів на обсяг продажу; аналіз впливу забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання; аналіз впливу зміни в чисельності персоналу та продуктивності праці і вивчення залежності товарообігу від величини витрат на збут. На останньому етапі здійснюється оцінка критичного обсягу продажу.

"До показників, які характеризують товарообіг торговельного підприємства відносяться:

– обсяг товарообігу у вартісному вираженні за поточними та порівняльними цінами;

– асортиментна структура товарообігу за окремими групами товарів;

– одноденний обсяг товарообігу;

- обсяг товарообігу в розрахунку на одного працівника, у тому числі працівника торгової групи;
- обсяг товарообігу на загальній площі, у тому числі торгівельній;
- швидкість товарообігу та тривалість обороту товарів" [8, С. 48].

При аналізі товарообігу застосовуються способи та прийоми порівняння показників, їх групування, складання аналітичних таблиць, балансової ув'язки показників, ланцюгових підстановок тощо.

Аналіз загального товарообігу здійснюється з метою встановлення конкретних пропозицій підприємства, оцінки обраної цінової і товарної політики.

Аналіз товарообігу за структурою дозволяє вивчати життєвий цикл товару та визначати стадію, на якій він знаходиться, застосувати заходи щодо зниження витрат, пов'язаних зі спадом реалізації окремих асортиментних груп, і розробити пропозиції щодо формування асортиментного портфелю.

Вивчення внутрішньо групової асортиментної структури можливе лише за даними інвентаризації та первинної документації.

Аналіз складу та структури товарообігу ТОВ "Продвиробник" наведено у табл. 2.1.

Проаналізувавши структуру товарообігу, можна зробити висновок, що в цілому спостерігається позитивна тенденція змін в обсязі товарообігу. Протягом періоду цей показник зріс на 7,5 тис грн., що склало 2,45 %. У структурі товарообігу переважають продовольчі товари, обсяги реалізації яких складають близько 65 % товарообігу. У середині цієї асортиментної групи найбільша питома вага припадає на ковбасні вироби (40,36 % і 38,57 %), найменша – на рибні консерви (1,47 % і 1,66 %). Серед непродовольчих товарів синтетичні миючі засоби займають найменшу питому вагу. За період, що аналізується, у структурі асортименту значних структурних зрушень не відбулося.



На динаміку товарообігу впливає ряд факторів, частина яких має постійний вплив, наприклад, інфляція, яка призводить до збільшення товарообігу у вартісних показниках і зниження фізичного товарообігу; зростання доходів населення викликає стійке зростання обсягів продаж. Інші фактори мають непостійний або випадковий характер впливу (збільшення площі торговельного залу викликає одноразове збільшення товарообігу).

Аналіз динаміки товарообігу проводиться для визначення тенденції його розвитку. За даними аналізу можна зробити висновок про позитивну тенденцію зростання товарообігу. Зокрема, найвищі показники (базисні та ланцюгові) спостерігаються у IV кварталі: абсолютний приріст – 16,5 і 8,6 тис. грн.; темп приросту – 23,88 і 11,17 %. Найменший абсолютний приріст має місце в III-му кварталі в порівнянні з II-м: 3,0 тис. грн. (або 4,05 %).

"У цілому така динаміка товарообігу може бути зумовлена підвищенням попиту населення на товари підприємства, наприклад, через покращення умов обслуговування, відсутність у цій місцевості аналогічного магазину тощо.

Результати виконання плану товарообігу впливають на всі економічні показники господарської діяльності торговельних підприємств. В основу розробки плану роздрібного товарообігу закладається оцінка купівельної спроможності населення, яку визначають як суму грошових коштів, витрачених населенням на закупівлю товарів, і наявних товарних запасів" [17, С. 48].

## **2.2. Аналіз показників фінансової діяльності**

Аналіз фінансового стану підприємства допомагає встановити тенденцію зміни результатів фінансової та виробничо-комерційної діяльності ТОВ "Продвиробник", контролювати співвідношення рівня

фінансових показників підприємства та його конкурентів, з метою розробки статистичних планів розвитку, а також для прийняття рішень поточного планування. Такий аналіз фінансова служба повинна систематично проводити на підприємстві, він дає можливість аналітикам та інвесторам визначити загрозу банкрутства, ризик вкладу капіталу в конкретне підприємство.

Аналіз фінансового стану за звітний період починається з його загальної оцінки за даними балансу. Для цього формуємо аналітичний агрегований баланс (табл. 2.2) за допомогою якого можна зробити горизонтальний та вертикальний аналіз балансу.

Аналізуючи агрегований баланс можна зробити наступні висновки:

- 1) зменшення валюти балансу в кінці звітної періоду проти його початку;
- 2) необоротні активи перевищують оборотні на початок і на кінець звітної періоду;
- 3) перевищення позикового капіталу над власним і збільшення темпів його зростання проти темпів зростання власного капіталу.

Такий баланс можливо віднести до "позитивного". Стабільність фінансового стану підприємства залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно визначити передусім склад, структуру майна та джерела його утворення.

Наступним етапом є аналіз складу майна та джерел його утворення.

З даних аналітичної таблиці 2.2 можна зробити висновок, що на кінець року вартість майна в розпорядженні підприємства становила 1455,9 тис. грн., тобто за звітний період майно підприємства зменшилось на 321,6 тис. грн. За рахунок зменшення основних і оборотних коштів.



У загальній вартості майна, яке перебуває в розпорядженні підприємства, 72,05 % становлять основні засоби й необоротні активи, які зменшились на кінець звітного періоду на 205,9 тис. грн., і в загальній вартості майна їхня питома вага збільшилась на 1,45 %.

Оборотні активи зменшились на 115,7 тис. грн., в загальній вартості майна їхня питома вага зменшилась на 1,45 %, причому матеріальні активи на кінець звітного періоду зменшились на 39,8 тис. грн., їхня питома вага в загальній вартості оборотного капіталу збільшилась на 1,35 %, частка дебіторської заборгованості зменшилась на 3,63 %, що не може позитивно впливати на фінансовий стан підприємства. Кошти та їхні еквіваленти на кінець звітного періоду зменшились на 26,4 тис. грн., їхня питома вага в загальній вартості оборотного капіталу зменшилась на 4,98 %.

Для характеристики активів розраховується коефіцієнт мобільності активів: мобільні активи / мобілізовані активи.

На початок звітного періоду коефіцієнт мобільності активів складає 0,42, а на кінець звітного періоду - 0,39, що свідчить про низький його рівень і зниження оборотності майнових засобів підприємства.

Аналіз джерел майна підприємства здійснюється за даними балансу. В аналітичній таблиці 2.2 наведено перелік джерел власних і позичених коштів, вкладених у майно підприємства.

За даними аналітичної таблиці розраховується передусім коефіцієнт незалежності підприємства  $K_n$  :

$$K_n = (\text{власний капітал}) / (\text{валюта балансу}) \quad (2.1)$$

На початок звітного періоду цей коефіцієнт складає 29,30, а на кінець – 11,65.

Коефіцієнт незалежності підприємства свідчить про те, що на кінець звітного періоду частка власного капіталу знизилась. Отже підприємство не є фінансово стійким, є велика залежність від зовнішніх

кредиторів.

Аналізуючи наведені дані, можна виснувати, що вартість майна підприємства зменшилась на 321,6 тис. грн., у т.ч. на 351,3 тис. грн. – за рахунок власних коштів; решта покривалась за рахунок збільшення зобов'язань підприємства на 29,7 тис. грн.

За звітний період частка позикового капіталу збільшилась на 17,65 % і становила 88,35 % у структурі майна за абсолютного їх збільшення на 29,7 тис. грн.

Кількість власних оборотних коштів зменшилась на 145,4 тис. грн. або на 55,33 % зменшилась і їхня величина в структурі власних коштів підприємства – їх частка зросла на 43,7 %.

За рахунок власних оборотних коштів на початок звітної періоду покривалось на 55,75 % матеріальних оборотних коштів  $[(290,4 : 520,9) \times 100]$ . На кінець звітної періоду частка цього джерела в матеріальних оборотних коштах збільшилась на 97,11 %  $[(164,7 : 169,6) \times 100]$ .

За звітний період відбулось збільшення короткострокових позик на 18,5 тис. грн. та кредиторської заборгованості на 11,2 тис. грн., але це не привело до приросту активів підприємства, це свідчить про високий ризик втрати фінансової стійкості.

Наступним етапом аналізу є оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями.

Термін „Ліквідний” передбачає безперешкодне перетворення майна на гроші. Ліквідність підприємства це його спроможність перетворювати свої активи на гроші для покриття всіх необхідних платежів.

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів з активу, групованих за рівнем їхньої ліквідності, із зобов'язаннями за пасивом, об'єднаними за строками їх погашення і в порядку зростання цих



строків.

"Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяють на такі групи:

1. Найбільш ліквідні активи ( $A_1$ ) – це суми за всіма статтями коштів та їх еквівалентів, тобто гроші, які можна використати для поточних розрахунків. Сюди належать також короткострокові фінансові вкладення, цінні папери, які можна порівняти до грошей.

2. Активи, що швидко реалізуються ( $A_2$ ) – це активи, для перетворення яких на гроші потрібен певний час. У цю групу включають дебіторську заборгованість. Ліквідність цих активів є різною і залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів: кваліфікації фінансових працівників, платоспроможності платників, умов видачі кредитів покупцям тощо.

3. Активи, що реалізуються повільно ( $A_3$ ) – це статті 2-го розділу активу балансу, які включають запаси та інші оборотні активи. Запаси не можуть бути продані, поки немає покупця. Інколи певні запаси потребують додаткової обробки для того, щоб їх можна було продати, а на все це потрібен час.

4. Активи, що важко реалізуються ( $A_4$ ) – це активи, які передбачено використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду. У цю групу включають усі статті 1-го розділу активу балансу (необоротні активи)" [17, С. 48].

Перші три групи активів (найбільш ліквідні; активи, що швидко реалізуються; активи, що реалізуються повільно) протягом поточного господарського періоду постійно змінюються і тому належать до поточних активів підприємства.

"Пасиви балансу відповідно до зростання строків погашення зобов'язань групуються так:

1. Негайні пасиви ( $\Pi_1$ ) – це кредиторська заборгованість, розрахунки за дивідендами, своєчасно не погашені кредити (за даними

додатку до балансу).

2. Короткострокові пасиви ( $\Pi_2$ ) – це короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, векселі видані. Для розрахунку основних показників ліквідності можна користуватися інформацією 4-го розділу балансу („Поточні зобов'язання”).

3. Довгострокові пасиви ( $\Pi_3$ ) – це довгострокові зобов'язання – 3-й розділ пасиву балансу.

4. Постійні пасиви ( $\Pi_4$ ) – це статті 1-го розділу пасиву балансу („Власний капітал”) [16, С. 48].

Для оцінки реального рівня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу.

Аналіз ліквідності підприємства передбачає два етапи:

- 1) складання балансу ліквідності (табл. 2.3);
- 2) розрахунок та аналіз основних показників ліквідності.

"Ліквідність балансу – це рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на гроші відповідає строкам погашення зобов'язань" [16, С. 48].

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки за кожною групою активу і пасиву балансу, що дозволяє зробити інформація, яка надана у наступній таблиці. Аналіз здійснено за звітний період у тисячах гривень.

Баланс буде абсолютно ліквідним, якщо задовольнятиме такі умови:

Найбільш ліквідні активи перевищують негайні пасиви або дорівнюють їм. ( $A_1 \geq \Pi_1$ ).

– Активи, що швидко реалізуються, дорівнюють короткостроковим пасивам або більші за них. ( $A_2 \geq \Pi_2$ ).

– Активи, що реалізуються повільно, дорівнюють довгостроковим пасивам або більші за них ( $A_3 \geq \Pi_3$ ).



– Активи, що важко реалізуються, менші за постійні пасиви ( $A_4 < П_4$ ).

На підприємстві виконується тільки друга умова, як на початок, так і на кінець звітного періоду, тобто  $A_2 > П_2$ . Це свідчить про те, що фактична ліквідність балансу відрізняється від абсолютної і є низькою.

"Другим етапом аналізу ліквідності підприємства є розрахунок та аналіз основних показників ліквідності. Вони застосовуються для оцінки можливостей підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання. Показники ліквідності дають уявлення не тільки про платоспроможність підприємства на конкретну дату, а й у випадках надзвичайних ситуацій (табл. 2.4) " [16, С. 49].

Таблиця 2.4.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення, +/-	Нормативне значення
1. Власні оборотні кошти	325,5	180,1	-145,4	–
2. Коефіцієнт маневреності, $K_M$	0,09	0,01	-0,08	>0, <1
3. Коефіцієнт покриття, $K_{п.в}$	2,65	1,79	-0,86	>1, <3
4. Коефіцієнт швидкої ліквідності, $K_{ш.л}$	1,61	1,07	-0,54	>0,3
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, $K_{аб.л}$	0,14	0,01	-0,13	>0,2

Основні показники ліквідності:

1. Загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття) дає загальну оцінку платоспроможності підприємства і розраховується за формулою:

$$K_{н.л.} = [A_1 + A_2 + A_3] : [П_1 + П_2] \quad (2.2)$$

Він показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Аналізуючи цей коефіцієнт можна зробити висновок, що підприємство має значні оборотні кошти, сформовані завдяки власним джерелам, але на кінець звітного періоду цей коефіцієнт знижується за рахунок зменшення усіх поточних активів ( $A_1$ ,  $A_2$ ,  $A_3$ ) і збільшення зобов'язань ( $П_1$ ,  $П_2$ ).

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності – цей коефіцієнт за смисловим значенням аналогічний коефіцієнту покриття, тільки він обчислюється для вузького кола поточних активів, коли з розрахунку виключено найменш ліквідну їх частину – виробничі запаси. Він обчислюється так:

$$K_{ш.л.} = [A_1 + A_2] : [П_1 + П_2] \quad (2.3)$$

На нашому підприємстві цей коефіцієнт значно високий.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається за формулою:

$$K_{аб.л.} = [A_1] : [П_1 + П_2] \quad (2.4)$$

Цей коефіцієнт показує, яку частину короткострокових позикових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно.

Аналізуючи цей коефіцієнт, можна зробити висновок, що він значно нижче нормативного, але це ще не дає підстави висновувати про неможливість підприємства негайно погасити свої борги, бо малоймовірно, щоб усі кредитори підприємства одночасно пред'явили йому свої боргові вимоги.

"Ліквідність підприємств характеризує також показник маневреності власних оборотних коштів (капіталу, що функціонує). Він

визначається як відношення грошових коштів до капіталу, що функціонує. Цей показник характеризує ту частину власних оборотних коштів, які перебувають у формі грошових коштів, що мають абсолютну ліквідність" [17, С. 118].

Для підприємства, котре нормально функціонує, цей показник змінюється від нуля до одиниці. На нашому підприємстві цей показник відповідає нормативному значенню.

Наступний етап – аналіз фінансової стійкості ТОВ "Продвиробник".

"Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Цей показник дає загальну оцінку фінансової стабільності. У світовій і вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблено систему показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства. Ці показники поділяють на два класи" [16, С. 112].

До першого класу відносять показники зі встановленими нормативними значеннями (усі перелічені показники ліквідності та платоспроможності), до другого класу – показники, без установлених нормативних значень (показники рентабельності, ефективності управління, ділової активності).

Основні показники фінансової стійкості приведені в табл. 2.5. Коефіцієнт автономії характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. На початок звітнього періоду підприємство було більш стійким, стабільним і незалежним від зовнішніх кредиторів, ніж на кінець періоду.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує вартість запасів, які покриваються власними оборотними коштами. На підприємстві цей показник більше за нормативне значення.

## Коефіцієнти фінансової стійкості

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення, +/-	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії	0,292	0,116	-177	>0,2
2. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,623	0,443	-0,180	>0,1
3. Коефіцієнт інвестування (забезпеченості власним капіталом)	0,415	0,162	-0,253	>1
4. Коефіцієнт маневреності	0,62	1,06	0,44	0,4÷0,6
5. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,67	0,09	-0,58	Зниження
6. Коефіцієнт фінансової залежності	3,41	8,58	5,17	Зниження
7. Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	2,41	7,58	5,17	Зниження
8. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	0,183	0,124	0,059	>0,1

Коефіцієнт інвестування (забезпеченості) власним капіталом характеризує рівень забезпечення необоротних активів власними коштами. На підприємстві формування частини необоротних активів відбувається при залученні довгострокових позик і кредитів, що є цілком виправданим для будь-яких підприємств.

Коефіцієнт маневреності власних коштів показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності. На підприємстві цей показник вище за нормативне значення, що свідчить про низьку маневреність власного капіталу.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів характеризує структуру капіталу. Зменшення цього показника в динаміці на підприємстві – позитивна тенденція, яка означає, що підприємства дедалі менше залежатиме від зовнішніх інвесторів.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта автономії. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства.

Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів є найбільш загальною оцінкою фінансової стійкості підприємства. Зростання цього показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про певне зниження фінансової стійкості. На початок звітного періоду на кожну 1 грн. власних коштів припадає 2,41 грн. позикових, а на кінець звітного періоду – 7,58 грн. позичених.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами. Мінімальне значення цього показника 0,1. На підприємстві цей показник більше за нормативне значення. Але зменшення цього показника в динаміці, свідчить про незадовільний фінансовий стан підприємства і його неспроможність проводити незалежну фінансову політику.

Наступний етап аналізу – визначення типу фінансової стійкості



ТОВ "Продвиробник" (табл. 2.6).

Аналізуючи показники табл. 2.6 можна зробити висновок, що підприємство має нормальну фінансову стійкість. Це означає, що підприємство використовує для покриття запасів, не тільки власні оборотні кошти, а також і довгострокові залучені кошти.

Таблиця 2.6

#### Визначення типу фінансової стійкості

Показники	На початок року	На кінець року
1. Загальна величина запасів, З.	204,5	164,7
2. Наявність власних зворотних коштів, $K_{в.зв.}$	-734,0	-879,4
3. Величина функціонуючого капіталу, $K_{в.дз.}$	325,5	180,1
4. Загальна величина джерел, $K_3$	325,5	210,1
5. $\Phi^c = K_{в.зв.} - Z$	-938,5	-1044,1
6. $\Phi^T = K_{в.дз.} - Z$	121,0	15,4
7. $\Phi^0 = K_3 - Z$	121,0	45,4
8. Тримірний показник фінансової стійкості, $S = [S(\pm\Phi^c), S(\pm\Phi^T), S(\pm\Phi^0)]$	(0,1,1)	(0,1,1)

Такий тип фінансування запасів є "нормальним" з точки зору фінансового менеджменту. Нормальна фінансова стійкість виявляється найбільш бажаною для підприємства.

### 2.3. Організація обліку торговельної діяльності

Торговельна діяльність ТОВ "Продвиробник" здійснюється в сферах оптової і роздрібною торгівлі. Бухгалтерський облік на цьому підприємстві здійснюється з дотриманням єдиних методологічних принципів з урахуванням специфіки діяльності торговельних підприємств.

Товари в торгівлю на ТОВ "Продвиробник" надходять на підставі договорів купівлі-продажу (замовлень) від оптових торгових підприємств або безпосередньо від виробників. Основну масу продовольчих товарів підприємство одержує від місцевих постачальників.

Оприбуткування товарів, одержаних від постачальників відображається записами, наведеними у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

## Облік придбання товарів

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1. Оприбутковані товари, отримані від постачальника	282	63
2. Відображена сума податкового кредиту по ПДВ	641	63
3. Сплачено постачальнику за товари	63	31
4. Відображена сума торгової націнки	282	285
5. Перераховано постачальником у порядку попередньої оплати за товари	371	31
6. Відображена сума податкового кредиту по ПДВ	641	644
7. Оприбутковані товари, отримані від постачальника	282	63
8. Зроблен залік заборгованості	63	371
9. Списано суму раніше нарахованого податкового кредиту по ПДВ	644	63
10. Відображена сума торгової націнки	282	285

При реалізації товарів у бухгалтерському обліку підприємства робляться наступні записи, наведені у табл. 2.8.

## Основні бухгалтерські проводки обліку реалізації товарів

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1. Відвантаження (реалізація) товарів зі складів і баз оптового підприємства:		
– на вартість товарів за відпускними (договірними) цінами;	36	702
– на суму податкового зобов'язання по ПДВ, визначеного за встановленою ставкою до обсягу товарообігу;	702	641
– на списання собівартості відвантажених (відпущених) товарів;	902	281
– на зарахування коштів, одержаних від покупців за відвантажені товари за продажними цінами.	31	36
2. Зарахування коштів на рахунок оптового підприємства в установі банку одержаних від покупців у порядку попередньої оплати за товари, що підлягають відвантаженню.	31	681
3. Одночасно – на суму податкового зобов'язання по ПДВ.	643	641
4. Відвантажено товар покупцям в рахунок отриманої попередньої оплати.	36	702
5. Списання відвантажених товарів, попередньо оплачених покупцями, на собівартість реалізації;	902	281
6. Одночасно – на суму податкового зобов'язання по ПДВ – визначену за встановленою ставкою до суми доходу від реалізації.	702	643
7. Зроблено залік заборгованості. Бартерний контракт, за яким відвантаження товарів (робіт, послуг) відбулося раніше одержання в обмін ТМЦ:	681	36
1. Відображено відвантаження товарів за контрактними цінами.	36	702
2. Списано вартість товарів, відвантажених за бартерним контрактом за обліковими цінами, на собівартість реалізації.	902	281
3. Відображено суму податкового зобов'язання, визначену за встановленою ставкою до вартості реалізованих по бартеру товарів за контрактними цінами.	702	641

## Продовження табл. 2.8

4. Оприбутковано ТМЦ, одержані від контрагента, за контрактними цінами.	20, 22 та ін.	63
5. Відображено суму податкового кредиту по ПДВ, на яку підприємство одержало право зменшити податкове зобов'язання.	641	63
6. Погашено заборгованість по бартерній операції взаємним заліком за контрактними цінами. Бартерний контракт, за яким надходження ТМЦ, нематеріальних активів (робіт, послуг) відбулося раніше відвантаження продукції, товарів.	63	36
1. Оприбутковано ТМЦ, нематеріальні активи (роботи, послуги), одержані в порядку бартерного обміну за контрактними цінами.	20, 22 та ін.	63
2. Відображено суму податкового кредиту по ПДВ, визначену за встановленою ставкою, до контрактної вартості.	644	63
3. Одночасно – в цій же сумі відображено суму податкового зобов'язання.	643	641
4. Відображено відвантаження (реалізація) за бартерним контрактом товарів за контрактними цінами (заклучна операція)	36	702
5. Списано товари, відвантажені за бартерним контрактом, за обліковими цінами.	902	281
6. Відображено суму податкового зобов'язання по ПДВ		
7. Одночасно – відображено суму податкового кредиту по ПДВ, на яку підприємство одержало право зменшити податкове зобов'язання.	702	643
8. Відображено погашення заборгованості по бартерній операції взаємним заліком за контрактними цінами.	641	644
	63	36

"Аналітичний облік реалізації товарів в роздріб ведуть за місцями їх продажу і торговельному підприємству в цілому, що забезпечує контроль за виконанням плану товарообігу" [16, С. 48].

### РОЗДІЛ 3

## ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Основними шляхами удосконалення обліку товарів у сучасних умовах господарювання є: своєчасне документальне відображення операцій по обліку матеріальних цінностей у господарстві; проведення аудиту операцій з товарами; забезпечення належного контролю за надходженням і витратами товарно-матеріальних цінностей; систематичний контроль визначення і списання норм природного збитку, збитку від псування та ін.

Передумовами, які забезпечать більш чіткий контроль за рухом товарно-матеріальних цінностей та відображення його в обліку є :

- а) підвищення якості складання первинної документації;
- б) покращення професійних здібностей працівників бухгалтерії;
- в) ефективна система контролю за ходом облікового процесу з боку керівництва;
- г) правильна організація складського господарства;
- д) наявність інструкцій з обліку товарів;
- є) розробка номенклатури товарів.

Для раціональної організації обліку необхідно здійснити правильне групування товарів, розробити їх номенклатуру. Форму відомостей доцільно використовувати для ведення обліку товарів у оптовій і роздрібній торгівлі по окремих балансових субрахунках.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на визначний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. В різних системах бухгалтерського обліку (від паперової до комп'ютерної)

вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх одержанням за передачею за всіма напрямками.

Способи обробки облікової інформації поділяються на три види:

1. Паперовий.
2. Механізований.
3. Комп'ютерний (автоматизований), в залежності від виду обчислювальної техніки, що застосовується.

При цьому перші два методи об'єднуються під назвою „без комп'ютерний спосіб”, маючи на увазі не перелік технічних засобів, а саме спосіб їх використання.

При визначенні способу обробки облікової інформації необхідно чітко поділяти поняття механізації обліку та його комп'ютеризації (автоматизації). Має значення не тільки вид техніки, що застосовується, але й сукупність способів та методів її використання. При механізації обчислювальна техніка виступає допоміжним засобом для обробки інформації, а при комп'ютеризації технічні засоби стають одними з визначних засобів ведення обліку: суттєві зміни відбуваються в процесі збирання, накопичення облікової інформації, її передачі та одержання звітних показників.

Існує декілька підходів до організації бухгалтерського обліку в умовах його комп'ютеризації:

- 1) системний підхід до бухгалтерського обліку;
- 2) розробка форм обліку, що орієнтовані на використання комп'ютерів;
- 3) трансформація методу бухгалтерського обліку.

Автоматизація обліку ставить нові вимоги до первинної інформації. Різноманітність форм наведення такої інформації, що надходить до бухгалтерії дозволяє вести зведений облік безпосередньо на підставі первинних документів, без попереднього їх накопичення та узагальнення.

"Відмінності технології документування в комп'ютеризованих системах обліку наступні:

— накопичення і пун винна обробка облікових даних базується на використанні комп'ютерів безпосередньо на робочих місцях облікових працівників (на складах, в бухгалтерії). При цьому скорочується потік паперових документів та здійснюється перехід до без паперової технології обліку;

— обробка даних документування здійснюється за принципом об'єднання процесів складання первинного документа та ведення його до комп'ютерної бази даних;

— можливість автоматичної реєстрації первинної інформації за допомогою таких засобів, як технологічні датчики, сканери штрихових кодів (для обліку товарно-матеріальних цінностей), касові апарати (для обліку виручки від реалізації в роздрібній торгівлі), сматр- картки (для обліку праці і заробітної плати), ваги, годинники, лічильники, вимірювальна тара тощо. Така технологія первинного обліку дозволяє без будь-якої попередньої реєстрації облікових даних та їх накопичення вручну отримати всі необхідні звітні дані безпосередньо на підставі первинних документів" [7, С. 234].

Уміле та раціональне використання засобів програми Парус-Бухгалтерія (довідники, план рахунків та ін.) дозволяє:

1) суттєво скоротити час і трудовитрати на відображення в обліку поточних операцій з товарами;

2) оперативно отримувати інформацію про наявність і рух запасів як загалом по підприємстві, так і в розрізі місць зберігання та використання із можливістю деталізації за найменуванням ТМЦ.

В бухгалтерському обліку надходження товарів, виробничих запасів, МШП та напівфабрикатів на склад, їх рух та витрачання оформлюється одним і тими ж документами, та відображаються ідентичними господарськими операціями.

"Для організації аналітичного обліку товарів використовується субkonto ТМЦ та Места хранения, кожному з яких відповідають однойменні довідники.

В довіднику ТМЦ, який знаходиться в режимі Конфігуратор найважливішими характеристиками, що налагоджуються є наступні:

- 1) довідник є трирівневим, про що свідчить значення параметру *Количество уровней*;
- 2) довідник не підпорядкований іншим довідникам, про що свідчить значення параметру *Подчинён*;
- 3) тип коду – числовий, кодування здійснюється по всьому довіднику.

Для параметру *Редактировать* встановлено значення В диалогe, а це свідчить про те, що для ведення і редагування елементів передбачено спеціальну форму діалогу" [7, С. 235].

Елементи реквізитного складу є наступні: „*Полное Наименование*”, „*Вид ТМЦ*”, „*Артикул*”, „*Валюта Продажи*”, (в якій валюті введено ціни продажу), „*Цена Продажи*” (відпускна ціна без НДВ), „*Валюта Прих.*” (валюта закупки товарів), „*Цена Прих.*” (ціна закупки товарів), „*Ставка НДС*” (ставка ПДВ для товару – 0% чи 20%), „*Баз. Единица*”, „*Транспорт*”, „*Сет затрат*” (рахунок, на якому обліковуються товари) тощо. В разі необхідності склад реквізитів довідника можна відкоригувати в бік їх збільшення чи зменшення.

Вводити дані до довідника „ТМЦ” потрібно в режимі „*Предприятие*”, для чого слід виконати наступні дії: „*Справочники*” – „ТМЦ”.

Аналогічним чином в режимі „Конфігуратор”, можна налагодити довідник „*Места хранения*”.

Елементами реквізитного складу цього довідника є: „*Тип*” (тип місця зберігання - МВО чи склад), „*Вид Склада*” (роздрібний чи оптовий), „*МОЛ*” (матеріально-відповідальна особа, в підзвіті якої



знаходяться ТМЦ).

Вводити інформацію в довідник „Места Хранения” доцільно заздалегідь, оскільки дана інформація використовується при вирішенні багатьох задач різних ділянок обліку.

В режимі „Бухгалтерія” для введення нових даних в довідник „Места Хранения” необхідно виконати наступні дії: „Справочники” – „Места Хранения”.

Ввести новий документ можна двома способами:

- 1) через меню „Действия” – „Новый”;
- 2) за допомогою клавіші Insert.

Облік надходження товарів. Для автоматизації оприбуткування товарів на підприємстві передбачено наступні документи: „Приходная накладная”, та „Счет входящий”.

У випадку, коли за товари, що оприбутковуються за цією накладною було здійснено передоплату постачальником, прибуткову накладну потрібно вводити в режимі „Ввод на основании” по даному рахунку. При цьому, залежно від того, який документ був замовленням в ланцюгу взаєморозрахунків – угода чи рахунок, його найменування та реквізити будуть відображені в рядку ”Заказ” електронної форми документу. При введенні прибуткової накладної на основі рахунку автоматично буде заповнена її таблична частина і реквізити шапки.

Далі необхідно вибрати місце зберігання товарів, куди вони будуть оприбутковані. Реквізит „Что приходует” також повинен бути заповненим до заповнення табличної частини документа.

Поле „Вид торговли” дозволяє вказати один з можливих видів оплати за придбані запаси для даної накладної. Відмітимо, що документ допускає оплату готівкою лише при встановленні валюти „гривна”.

В табличній частині документа зазначаються: назва товарів, що оприбутковуються; кількість об’єктів, що оприбутковуються; одиниця виміру, ціна без ПДВ; сума без ПДВ; сума ПДВ; сума з ПДВ; загальна

сума з ПДВ.

При проведення документу формуються проводки, які можна проглянути в журналі операцій. Для цього необхідно, відкривши журнал операцій: „Журналы” – „Журнал операцій” встановити наступну опцію: ”Журнал операцій” – „Действия” – „Показывать проводки”.

При проведенні документу проводки не формуються. Для введеного рахунку необхідно виконати наступні команди: „Журналы” – „Счета входящие”.

Облік повернення товарів. Для автоматизації повернення товарів передбачено наступні документи:

- „Возвратная накладная”;
- „Возвратная (розница)”;
- „Возврат поставщику”.

Документ „Возврат поставщику” призначений для реєстрації факту повернення придбаних товарів постачальнику.

В групі „Поставщик” потрібно вибрати підприємство якому повертаються товари; рахунок обліку взаєморозрахунків з ним; валюту, за яку придбані об’єкти, які повертаються і курс цієї валюти відносно гривні. В реквізиті „Место хранения” визначається той склад, з якого будуть списані товари, що повертаються.

В табличній частині документа вказується наступна інформація: назва товарів, які підлягають поверненню; партія, яка має бути списана при поверненні документу (за обліковими цінами якої здійснюється списання товарів); кількість товарів, що повертаються; одиниця виміру товарів; коефіцієнт перерахунку для вибраної одиниці виміру; ціна без ПДВ; сума без ПДВ; сума ПДВ; сума з ПДВ; загальна сума з ПДВ; поточний залишок по товарах на вибраному складі.

На закладці „Дополнительно” цього документу можна вказати дані про осіб, які відпускають і отримують товари.

В реквізитах „Субконто валовых издержек” і „Вид НДС”

вказується аналітика, що використовується в проводках по валових доходах і валових витратах та відсоток податку на додану вартість (20%, 0% та без НДС). реквізити „Сет” та „Вид” задають рахунок витрат і його аналітику для бухгалтерських проводок, які формуються у випадку, коли повернення товарів відбувається за цінами, меншими за обліковими.

Для автоматизації руху, переоцінки та списання товарів використовуються наступні документи:

1. „Перемещение”;
2. „Переоценка ТМЦ”;
3. „Списание ТМЦ”;
4. „Расходная накладная”;
5. „Сет-фактура”.

Документ „Переоценка ТМЦ” використовується для заміни як торговельної націнки товарів, що знаходяться в роздрібній торгівлі, і відповідно встановлення нової роздрібною ціни, так і зміни облікової ціни товарів, що знаходяться на складі підприємства.

Вид переоцінки товарів визначається в реквізиті „Вид” діалогової форми документа, в якому можна замінити облікову вартість товарів або змінити торговельну націнку.

В реквізиті „Место хранения” вказується склад, де знаходяться товари, що підлягають переоцінці.

При зміні облікової вартості запасів у реквізитах „Счет дохода” та „Счет затрат” необхідно вказати рахунок, який залежить від того, проводиться їх до оцінка чи уцінка. За замовчуванням пропонується рахунок 719 „Інші доходи від операційної діяльності” і 946 „Витрати від знецінення запасів” відповідно.

Встановивши параметр програми „для просчета использовать общий процент”, можна задати відсоток щодо старої ціни товарів, по якому буде виконане перерахування у нові ціни.

В табличній частині документа наводиться список тих товарів, які необхідно переоцінити, із зазначенням їм нових облікових (роздрібних) цін для кожного виду товарів. У колонці „Ост.” відображається поточний залишок даного виду товарів на обраному складі (в магазині).

Реквізити „Кол-во”, „Стар. Цена”, „Стар. Сумма” недоступні для редагування їх значення автоматично визначаються при проведенні документа, відповідно до зазначених партій товарів.

При проведенні документу „Переоценка ТМЦ” формуються бухгалтерські проводки і змінюється періодичний реквізит „Розничная цена” у довіднику „ТМЦ” для перерахованих у табличній частині документа елементів довідника „ТМЦ”.

Проведення документа можна виконати, не закриваючи його діалогової форми. Для перегляду документів необхідно виконати наступні команди:

„Журналы” – „Полный журнал”.

Для відображення в обліку операцій по списанню товарів у типовій конфігурації призначений документ „Списание ТМЦ”.

Заповнення форми документа слід почати з вибору складу, з якого будуть списані товари, витратного рахунку, на який буде списано облікову вартість об’єктів, а також відповідних статей аналітики цього рахунку.

У формі документа можна вказати причину списання товарів, необхідну для формування друкованої форми акту списання.

В табличній частині документа зазначають найменування товарів, які списуються, їх партія і кількість одиниць. Графи „Сумма -”, „НДС” і „Сумма +” недоступні для редагування, їх значення розраховуються автоматично при проведенні документа відповідно до партій товарів, що списуються.

## ВИСНОВКИ

1. Бухгалтерський облік і звітність у ТОВ "Продвиробник" здійснюється з дотриманням єдиних методологічних принципів, визначених Законом України, національного Плану рахунків бухгалтерського обліку, прийнятих положень (стандартів) бухгалтерського обліку з урахуванням специфіки діяльності цього підприємства.

2. Аналізуючи фінансово-економічні показники діяльності підприємства видно, що на кінець звітного періоду значно знизились наступні показники: необоротні активи – на 205,9 тис. грн., запаси – на 39,8 тис. грн., грошові кошти – на 26,4 тис. грн., статутний капітал – на 516,8 тис. грн. А короткострокові кредити та позики і кредиторська заборгованість навпаки зросли на 18,5 тис. грн. і 11,2 тис. грн. відповідно. Але, не дивлячись на це, підприємство за підсумками звітного року одержало прибуток в сумі 165,3 тис. грн., котрий все ж не перекрив збиток попереднього періоду і на кінець звітного року цей збиток становив 463 тис. грн.

3. В бухгалтерії ТОВ "Продвиробник" працюють три бухгалтера на чолі з головним бухгалтером. На підприємстві застосовується журнально-ордерна форма ведення бухгалтерського обліку.

4. Важливими умовами нормальної господарської діяльності є постійний контроль за виконанням договорів і замовлень на поставку товарів, облік руху, придбання та реалізації а також збереження товарно-матеріальних цінностей. Для підвищення контролю за ТМЦ необхідно проводити порівняння фактичної наявності товарів з даними бухгалтерського обліку.

5. Нестача товарів на підприємстві, виявлена при інвентаризації, в межах норм прийнятих природних втрат списується на загальні витрати діяльності. Розмір збитку, нанесеного підприємству в результаті нестачі

і псування товарних цінностей, що підлягає відшкодуванню винними особами визначається відповідно до Порядку визначення розміру збитку від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затвердженого постановою КМУ №116.

6. Уміле та раціональне використання засобів програмного забезпечення (довідники, план рахунків та ін.) дозволяє:

- суттєво скоротити час і трудовитрати на відображення в обліку поточних операцій із товарами;

- оперативно отримувати інформацію про наявність і рух товарів як загалом по підприємству, так і в розрізі місць зберігання та використання і можливістю деталізації за найменуванням ТМЦ. За рахунок застосування ЕОМ (електронно-обчислюваних машин) досягається удосконалення бухгалтерського обліку, його методології і організації, підвищення контрольних можливостей, більш повного задоволення потреб керування. В даний час раціоналізація технології обробки облікової інформації досягається за рахунок зниження її трудомісткості, а саме автоматизації ведення бухгалтерського обліку.

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Адамчук В.В. Організація та нормування праці / В.В. Адамчук. – К.: Освіта, 2017. – 304 с.
2. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія / ред. В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2010. – 581 с.
3. Баканов М.І. Економічний аналіз: ситуації, тести, приклади / М.І. Баканов. – К.: Освіта, 2007. – 340с.
4. Баканов М.І. Теорія економічного аналізу / М.І Баканов, А.Д. Шеремет. – К.: Финанси і статистика, 2015. – 416 с.
5. Басовский Л.Е. Теорія економічного аналізу/ Л.Е. Басовский.– К.: Наук. думка, 2017. – 222 с.
6. Башнянин Г.І. Політична економія / Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведєв. –К.: Ніка, 2017. – 528 с.
7. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти, кореспонденція рахунків, звітність / ред. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2017. – 512 с.
8. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. – Житомир: ЖІТІ, 2010. – 576 с.
9. Бутинцев Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / ред. Ф.Ф. Бутинцев . – Житомир: ЖІТІ, 2010. – 300 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / ред. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2010. – 672 с.
11. Буян І.В. Загальна економічна теорія (політична економія) / І.В. Буян; ред. В.М. Ковальчук. – Тернопіль: Лідер, 2015. –600 с.
12. Вітлінський В.В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К.: КНЕУ, 2015. –540 с.
13. Волков О.І. Економіка підприємства / ред. О.І. Волков. – К.:

ІНФРА , 2010. – 416 с.

14. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні / С.Ф Голов. – Х.: ТОВ Баланс, 2001. – 832 с.

15. Горфінкель В.Я. Економіка підприємства. Безтарифна система оплати праці / В.Я. Горфінкель. – К.: ЮНІТІ, 2010. – 286 с.

16. Грабова Н.Н. Бухгалтерський облік у виробничих і торгових підприємствах / Н.Н. Грабова, В.Н Добровский. – К.: Освіта, 2000. – 624 с.

17. Грабова Н. М. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках / Н. М. Грабова, Ю.Г. Кривоносов. – К.: А.С.К., 2000. – 504 с.

18. Грузинов В.П. Економіка підприємства та підприємництво / В.П Грузинов. – К.: СоФіт, 2017. –300 с.

19. Должанський М.І. Бухгалтерський облік в Україні з використанням П(С)БО / М.І. Должанський. – Л.: Львівський банк. Інститут НБУ, 2003. – 494 с.

20. Донцова Л.В., Комплексний аналіз бухгалтерської звітності / Л.В. Донцова, Н.А. Никифорова. – К.:Освіта, 2010. – 304 с.

21. Завіновська Г. Т. Економіка праці / Г. Т. Завіновська. – К.: КНЕУ, 2003. – 300 с.

22. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л Вознюк, Т.С. Смовженко. – К.: Знання, 2002. – 566 с.

23. Задоя А.А. Основи економічної теорії / А.А .Задоя, Ю.Е. Петруня. – К.: Наукова Думка, 2000. – 479 с.

24. Іванілов О.С. Економіка підприємства / О.С Іванілов. – К.: Знання, 2017. – 479 с.

25. Калініна А.В. Економіка праці / А.В. Калініна. – К.: МАУП, 2004. –268 с.

26. Климко Г.Н. Основи економічної теорії: політекономічний аспект / Г.Н. Климко. – К.: Знання, 2015. –270 с.



27. Костюков Н.І . Організація, нормування та оплата праці / Н.І. Костюков. – К.: Знання, 2015. – 270 с.
28. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік / О. В.Лишиленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 695 с.
29. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки/ І.Р. Михаслюк . - К.: Атіка,2000. – 305 с.
30. Мочерний С.В. Економічна теорія / С.В. Мочерний, М.В. Довбенко. – К.: Академія, 2017. – 856 с.
31. Мочерний С.В. Політична економія / Мочерний С.В, О.А. Устенко, С.В. Фомішин . – Херсон: Дніпро, 2017. – 794 с.
32. Mokhnenko A. Integration of the supply chain management and development of the marketing system / I.Perevozova, L.Horal, A.Mokhnenko, N.Hrechanyk, A.Ustenko, O.Malynka, L.Mykhailyshyn // International Journal of Supply Chain Management. – 2020. – № 9. – Issue 3. – P. 496-507
33. Mokhnenko A. Human capital cost accounting in the company management system / T.Hilorme, I.Perevozova, L.Shpak, A.Mokhnenko, Y.Korovchuk // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – London, 2019. – № 23. – Special Issue 2. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/human-capital-cost-accounting-in-the-company-management-system-8412.html>
34. Mokhnenko A. Formation of account of reservoir expenses model / I.Perevozova, A.Mokhnenko, L.Mykhailyshyn, O.Stalinska, O.Vivchar // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – London, 2019. – № 23. – Special Issue 2. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/formation-of-account-of-reservoir-expenses-model-8224.html>
35. Mokhnenko A. Identification of Efficiency Factors for Control over Information and Communication Provision of Sustainable Development in Higher Education Institutions / I.Gontareva, M.Borovyk, V.Babenko,

I.Perevozova, A.Mokhnenko // WSEAS TRANSACTIONS on ENVIRONMENT and DEVELOPMENT. – 2019. – № 15. – P. 593-604.

36. Mokhnenko A. Concept of sustainable development of the food sector enterprises in the competitive environment / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, O. Protosivitska // Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: monograph; edited by Khudolei V., Ponomarenko T. – Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – С. 123-141.

37. Mokhnenko A. Software economy as a vector of management of innovative infrastructure of the region / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, K. Melnikova // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – Хмельницький, 2019. – № 5. – С. 7-10.

38. Мохненко А.С. Стратегія розвитку регіонального газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко, К.В. Мельникова, О.М. Федорчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2018. – № 32. – С. 91-94.

39. Мохненко А.С. Система прийняття управлінських рішень на підприємстві в умовах економічної кризи / А.С. Мохненко // Вісник економічної науки України. – 2015. – № 2 (29). – С. 62-65.

40. Мохненко А.С. Управління конкурентоспроможністю підприємства на основі застосування системного підходу / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – Черкаси, 2018. – № 2 (25). – С. 13-25.

41. Мохненко А.С. Особливості реалізації організаційно-економічних змін на вітчизняних підприємствах / А.С. Мохненко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія "Економічні науки": наук. зб. – Чернігів, 2014. – № 3(75). – С. 9-14.

42. Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики / Г.О. Партин. – К.: Знання, 2000. – 245 с.

43. Раїцький К.А. Економіка підприємства / К.А. Раїцький.– К.: Знання, 2010. – 693с.
44. Рональд Сучасна економіка праці / Рональд, Дж. Еренберг, Роберт С. Сміт. К.: 2010. –430 с.
45. Семенов Г.А. Економіка підприємництва / Г.А Семенов, М.О Панкова. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328с.
46. Сергеев І.В. Економіка підприємства / І.В. Сергеев. – К.: Фінанси та статистика, 2017. – 328с.
47. Сопко В. Організація бухгалтерського обліку / В. Сопко, В. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2010. – 260 с.
48. Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік / Н.В. Чебанова, Ю.А. Василенко. – К.: Академія, 2002. – 672 с.